

ТОВА ТЯЛО МОЖЕШЕ ДА (НЕ) БЪДЕ МОЕ

Рецензия на книгата на Еугениуш Ткачишин-Дицки „Това тяло
можеше да бъде мое”¹

Илиян Шехада

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Ако трябва да съм честен, споменаването на усуканото Еугениуш Ткачишин-Дицки не предизвика никакъв ответ у мен, но само защото не бях и чувал името му. В този смисъл мога да си позволя литературноисторическия лукс да не припознавам поета в отстранението от други поетики, почерци и имена, важни за полската литература и култура, да се опитам да говоря за него, да снова из текстовете му, да се съпротивлявам на „бавния“ синтаксис, който носи хладта на мокра плесница, да не зная кой е той. И да оставя текстовете му да разкажат.

Поетът е роден през 1962 г. в смесено семейство и израства в малко селце. Майката на поета успешно бива унищожавана от хроничния си алкохолизъм и тежко психично заболяване, бащата, както често се случва в семейства с майки, които трябва да избродират собственоръчно семейната история, бързо зачезва като бащина фигура и стожер. Далеч от биографичния песимизъм има неписано правило за връзката между травматичното живеене и големите плодове, което носи то за умовете, имащи потенциала да превърнат живота си в поезия напук на враждебното и безмислено „всичко“.

Стихотворенията на Еугениуш Ткачишин-Дицки не могат да бъдат обвинени в пределна поетичност, прозрачни поанти или пък разпознаваеми олтарни изображения, които моментално да подхванат читателя с показни похвати и претенциозност. Текстовете, събрани в томчето „Това тяло можеше да бъде мое“, обединяват текстове на Ткачишин-Дицки, които, по подобие на картината на фламандеца Андриан Брауър „Горчив лек“ от 1631 г., успяват да постигнат опита на нарастващото пиянство в живота, тежкия сблъсък с него, гримасниченето пред влошаващото се здраве на света,

---

¹ Ткачишин-Дицки, Еугениуш. Това тяло можеше да бъде мое. 83 избрани стихотворения. Прев. Панайот Карагъзов. София: Емас, 2017, 96 с.

но и някакво екстатично въодушевление от болестта, която, отнемаща, успява да вплете у себе си онова, което пита и Дерида – „дали смъртта „е“ и какво смъртта „е“. Една вълнуваща поезия за теченията на живота и тежненията, които ни карат да се чувстваме живи – сред пиршествата на реалността, трудността да си син – цялата непостоянна жизненост на живеенето.

Съществена част от тези стихотворения опитват да обговорят фигурата на умиращата майка. Как зрее умирането е съществено онтологично питане, което разпластява поетиката на текстовете. Има нещо дълбоко парадоксално в образа на майката – изградена чрез серия от отрицания – безумна, алкохоличка, суицидна, тя е образът, от който непрестанно възниква любовта на лирическия говорител.

9.

Придружавах моята майка към мястото
В което се съредоточава
Това което наричам клозет
Или по селски нужник
Но спувайки се тя впи в мене
Нокти сякаш й се привидя мой стих
Впрочем не знам какво си е мислила
Спъвайки се и падайки
Одра ме до кръв но и аз не зная
Какъв бе поводът да се усамотя
В съседната стая
В съседната стая умира моята майка

Болестта затваря целия сетивен опит на героя, собствената му одрана телесност; привидяният стих, който я стъписва, вмениява усещането за ритуална разруха, която в съседната стая ще надхвърли размера на очакваната травма.

Лудостта на майката, наричана от автора „пълен мрак“, подклажда усета за неумолимост на читателя в обществото на общественото одобрение, за да завърши с:

И аз искам същото

Смъртта и болестта – бавното чезнене, са въткани в обща изходна точка, а именно – телесността. Парцалите, чаршафите за превързване, мръсните поли – цялата поетична система на деградиращото тяло – са уверенията, които яростно парцелират

тялото в тази поезия. Сякаш Дицки скулптурира една грамада от буквалности, които хипнотично превръщат телесността в мъгла.

Оттатък травматичните възплъщения на умиращото майчино тяло, стиховете на Дицки предлагат и съществено различен разказ за телесността. Някак подменяйки истините, които ни е казал за умирането, в други негови редове четем:

25.

...че устата служи
За крадене на други усти (и не само)...

Кражбата на усти бележи насадата, подкладена от стремежа към нови и нови истории, тела, удоволствия. Тялото е и хедонистично поле, подведено под знаменателя на желанието. Бисексуалният афект в тези текстове познава опита и с мъже, и с жени. „Грешен, лепнеш от грях“ героят на Дицки избира между активно и пасивно, между внезапността на греха и неговата спастичност. Тялото се представя в най-различни ситуации и употреби. Бисексуалността е не джендър роля, а възможност за максимална интензивност на удоволствията. Не може да се спести на читателя огромната немара спрямо морала, която излъчват думите на поета в стихотворението „Момчето с образцовите обноски“:

Преструвам се че спя
А всъщност лепна
Под мръсното войнишко одеяло докато най-сетне се реша в ръце да се взема
Кажки какво държиш в ръка
И защо щом притъмнее
Не угасиш голямата си факла
В устата на другаря
Стоящ на пост а аз изневиделицата
Най-неочаквано се празня и празня върху бойното му снаряжение
И напускам поста кеф кеф

Почти бруталната еротика на тази сцена, войнишкият хъс на мъжкото желание, недвусмислено превръща първичността в демонстративна игра с правилата на писането и войната. Границата, която авторът изтънчено иска да нарича предел, полага онези пространства на опита, които съешават духовно и телесно, за да се слоят в това тяло,

което може и да не е негово. Би могло да е на всеки от читателите на тази книга, подчертавайки нашата собствена пограничност под напора на света.

Онова, което със сигурност можем да кажем за тази поезия, е, че тя чертае посоки на изобретяване на тялото, които са твърде важни в контекста на съвременното ни живеене, тази книга е една задълбочена хореография, в която прозират думите на Морис Бланшо: „Търпението на тялото, това е вече и още мисълта.“